Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Senensis isgogicus libellus in eloquentia praecepta - Cod. Aug. pap. 127

Augustinus <de Dacia>

[Reichenau], [15. Jahrh.]

Tractatus pulcherimus Enee Silvii pape de curialium miseria

urn:nbn:de:bsz:31-89834

Visual Library

Tractatus pulcherrimus Enee Silvii Sene-
[illegible] pape .P.II. De curialium miseria feliciter
Incipit

Eneas Silvius Piccolomineus salutem
plurimam dicit domino Johanni Aich
perito et claro iurisconsulto. Multos esse qui regibus
serviunt, quamque tum infelicem tum miserrimam ducere
curialem vereor ne qui me arguant emendicique mali
dicant si hec epistola quam tibi sum scripturus osten-
dere. nec inde erunt qui me principibus deferant
et hostem reddere curent quem videat libera aliorum
obsequiis arcere. Illa quoque post hanc vigent illi regum
curia frequentabunt si se fuiros illic miseros intellexe-
rint. At ego non id ago ut principibus derogem sed
illos potius magnis levo molestiis. Cupiam assidue
quos plurimi et nobiles et magni viri qui regum
aulas obtundunt tu in curiam potibus accepi po-
stulant quos cum negant reges aut utiliter re-
icere aut honeste repellere in magna quidem parte ca-
rent anxietate quod mihi non preter decens liberi debebunt
si quos a curia movero. Curie regis ut suapte renun-
ciet nec timendum est meam scripta de facili ut regum
aula destituatur. Erit enim semper stultorum numerus
infinitus qui vitam beatam apud reges solummodo

iudicaui inuenit. Et tamen dicat alij ne diuinis
aduersere preceptis dum regum suadere cuitari serui
ria cum Petrus apostolorum princeps et caput ecclesie
subiecti estote dicat omni creature humane propter deum
siue regi quasi precellenti siue ducibus quasi ab
eo missis. Absit autem a me scelus hoc ut apposto
lo contradicam vel regibus dicam non esse obsequendum
eis cum et veritas in ewangelio reddi iusserit que sunt
cesaris cesari iusserit et que dei sunt deo. Et ipse
ad romanos Paulus doctor gentium dicat
Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit
non est enim potestas nisi a deo. Clamo ergo obe
dite principibus vestris vos populi. Subicite
vos sublimioribus ~~subdita~~ potestatibus omnes
gentes. Sed memineritis quia Petrus propter deum
ut subiciamini iubet dum propter quod omnis potestas ut
honoretur. At ipsa non sunt contra meis scriptis. Et
cum propheta dixerim nolite confidere in principibus
in filijs hominum in quibus non est salus. Preterea
quam plures obiectores alias quibus te responso
re contentus sis quia sine quod velint me amplius in
pugnare. Ego autem ipsos reverenda si precor
quod hoc me disputare compulerit paucis absol

vero. Genitor meus Wilhelmus qui mortuo patre postu-
mus natus paternumque nomen tulit adolescentie sue
florem apud inclitum ducem mediolanensem hugonem
Philippi curia precium percepit affectusque tandem
curie tedius domum rediit. Uxorem duxit. Filios
genuit et usque in hanc diem vita quieta lau-
dataque degit. Ut cum autem ad se duo senes sui iu-
venes admodum nobiles accessissent et an regi
servire conducere cunctati fuissent. Hic vide-
mus ipsius cum adolescens apud Homerum He-
siodumque diversa deorum scelera legisset ea licita
esse atque honesta credebat. Nam quid dii facerent
quis non arbitretur honestum. Ubi vero etate perfe-
ctus cum illa tamquam turpia prohiberi legibus ani-
madverteret, victus ad philosophos adiit sciscitaturus
ab eis quid esset optima vita sive neque plerosque satisfe-
cerunt cum inter se dissentirent et alii voluptatem
alii vacuitatem doloris virtutem alii quidam
ad corporisque et fortune bona sed [illegible] vitam
diceret comparare beatam. Cumque ergo ipse illo intro
quid autem in orbis vitam. Terentum consultum
mortuos dicunt et defunctos penetrant ac
[illegible] quia et ipse vates divinatorque fuit

Vbi vita tota esse pascitur. Cum ad datam diu-
turnitatem negasset mortis tandem insusurrans apud
privatos inquit optima vita hec et felicitate pro-
vincie. Gyges quoque Lidorum rex qui se propria fortunatissimum
estimabat Appollinem consuluit quis se foret felicior
contempto oraculo regias opes et apparatus atque Aglau
quendam Arcadie modici ruris cultorem qui metas agelli
sui angustitate numquam excesserat feliciorem esse reddidit. Ite
ergo o amici si quo modo omnia optime queritis nunc
reges adibitis non esse ipsi felicitatem [illegible] sunt feli-
ces qui sibi vicarii sunt nullo pacto possunt esse [illegible] qui
principibus subiecti nihil ~~[illegible]~~ sibi libertatis relinquunt
ut ea consequi possint quibus potiti multo sunt quam antea
miseriores. Dicitis enim o iuvenes ~~[illegible]~~ felicia vite
sunt efficacia que a principum domibus excluse si
qui casu aut errore limen ingrediuntur cuspigio coguntur
fugere ~~[illegible]~~ protinus simplicis moribus quibus in aliis
palam vivitur. Quod si ipsis discendi datam vobis
[illegible] vobis [illegible] stultos [illegible]
aliam inquam possunt honeste [illegible]

principibus se precipitant. Sed ~~[illegible]~~ obesse oratum
Nec desunt in nostris moribus ut agant histriones
ores et adulatores: et alios nebulones ineptos sin-
atis que nec virtus incandida sunt et nullus est viri vi-
ris bonis ~~apud~~ a puero principes locus nullo emolu-
menta labor et ut Juvenalis ait ~~[illegible]~~ exponent ~~[illegible]~~
Maior est hodie reis licentia quam fuit heri eadem vias
detrahere dignitatem aliis. Hinc Silvius genitor ille
meus abunde sanus proposito vocatus domi manere et
sibi et musis vivere decreverunt. At ~~prima~~ prima
ego minus consilio quam extranea potui nec
enim me potui ab obsequia curie valui avocare quam-
vis sepe multi me principum vesanias ver-
pedum admonuerint. Sed expertus sum quod prius non
credidi: verumque potius senex invenio de qua liber me
nunc in hac epistola disserere certamque tuo iudicio
remittere cuncta: vidi et in annis temporibus inter
aulicos carus latravisse. Vidi te apud Albertum cae-
sarem honoratis in loco et ~~[illegible]~~ novi orator

sacrum in basiliensi concilio tradiderant sibi comparatum
cetu prelatorum petebat cum iam regni Ungarie diadema
mortuo patre suo Sigismundo cesare suscepisset atque
postquam iste quoque vita functus est non. cum. tercio
ro Imperii adnepote eius Alberto austrie duce
te genelitiis eo ea adhuc conflictatur. quare tu sum
mestiua apud ignaros rerum mee forte plurimum detra-
here quoniam infeliciter vivere curiales credideram
cum quod vir habetis bonus et sapiens plurimas formas
curie omnium iter te vidisse. scio ego quoniam in eadem
ferme quam annis iam x v. curiale servitute
servivi etenim ecclesiasticos nunc seculares secutus sum
principes et quamvis nonnumquam evaserim numquam
in vincula meapte redii ... possum aliqua
estimari ut scilicet ubi pauci curie commoditatibus
fruar idcirco me morari curia coram aliis deposui
Tu apud Mediolanum quod Bernardus predicatori
conversaciones accusabat ut perhiberis ab hac eligas scilicet
ne fenerareris si longe aliud est cum quod placeat
mihi curia et conversari in curia si me levitatis accuse
conclusa vite respondeo ... scilicet Vale et te

arbitror retinere. accidit enim nobis sepe et coniugatis

Fuit enim admodum multis quibus vivere contigit memoria nostra

damnans et uxoria olim cupiens libertatis amore:

secundum illud ad corinthios Pauli mandatum inciens

Solutus es ab uxore noli querere uxorem

At hi postquam libertate sunt asserti mox

alteram ducunt coniugem ut [illegible] vix quod negare

desinere valeant expectare. Hic enim est hominum

caracter ut vitam quam vivunt diuque expectaverunt

si malam sciunt mutare in aut negant aut nesci-

unt. Hinc oratius adeo quod sua quemque dam-

nantes alienam laudat. Ad sacra ipse vel hic

ingrediens ut quod uno miles mercator in consultis uno

iurisconsultus [illegible] mutandi desiderio pro sibi [illegible]

sacra volens. Pulcerrima fuit mihi dominus Iohannes

qui nos cogit conservare si nullo [illegible] pro [illegible]

arbitro quod nunquam [illegible] [illegible] fecit honores

quamvis gravissima [illegible] honoribus secularibus ac popu-

laribus laudibus efferat [illegible] [illegible] dixit

poris [illegible] quod [illegible] generi [illegible] sudoremque

haud multum [illegible] in hec [illegible] se [illegible] adeo

igitur qui proterva sequi regum voluit quam clarus et doctus
in curiis esse censetur. Salvator etiam noster Jesu dixit
Super cathedram Moysi sederunt scribe et
pharisei; que dicunt facite, secundum opera eorum nolite facere.
Non igitur quod insipiens aliquis agit sed quod facere
quod facere debemus imitari oportet. Expendat prius secum
qui se dicare vult regibus an tollerare labores famem
corporis sui sufficere complexioque valeat sustinere. Deinde
conscientiam diligenter videat, an curia consequi possit quod summe
desiderat aut nihil et angustie apud principes sunt,
sunt intollerabiles esse videntur et que homines apud
illos nullatenus invenire, quod sit verum parum que
summas arbitrer de qua nunc transigemus. Capitulum 2

Recensenda est igitur prima res quod ille
stultos esse autumat singulos qui nunc
principibus serviunt. Clara res dura tamen fortasse
nonnullis videtur. Sed audiat quo pacto probetur.
Stultus quos appositum veris rebus mors dicunt
homines. Stultus est qui querit quod nequit inve-
nire. Stultus ergo quisque est qui non invenit. Stultus
quoque et ille est qui fine proposito ad quem tendit aut
contraria habeat callem deteriorem deligitque et periculo

rere ut si domum petiturus ad duas sibi pateant
vie altera brevis atque secura altera longior plena
latronibus pergere velimus ocius. Curiales igitur ho-
mines aut primam felicitatem sectantur aut alteram
aut tertiam. aut enim quod assequi nequeunt investigant
aut quod inventum detentum sit querunt. aut
semitam perire deligunt quas res melius longe
cognoscemus si que sint curialium desideria et quod
sibi estimant finem perviderimus. Mihi videtur
certe quod regum vel principum latera sequuntur haud
honores gerere famamque seculi aut potentiam aut
divitias aut voluptates nec infitias eo nonnullos
esse qui se apud principes lucrari animas arbitrentur
ut meritum tanto magis edificant quanto ad maiore
periculo militaverint. De his igitur quoque generaliter
loquendum est nobis quos tamen disertos et sapientes
sint credemus et facile quia caste delicias anima-
rum insanes ac pulcherrimos quod cognoscere. Prius-
quam hoc aggrediar vera oratio volo ne me quis-
piam principum carpere censeat aut quovis pacto
Serenissimo Ducique principi meo Friderico
Cesari detrahere nam etsi dicturus vitam de curialium

fuerint vitiosos principes esse et libidini ac
stultitie suos non in [illegible] aut aliis ascripserim nec
enim me latet inveniri nonnullos christianos ac sancti
monie cultores qui principatum vitam divino quodam
munere rexerunt. quemadmodum hos apud gen
tiles principes Augustus Vespasianus Titus
Traianus Pius sunt habiti et apud christianos
Constantinus Arcadius Honorius Theodosi
us Carolus magnus et quem Bamberga vene
ratur Henricus sive in quibus sit ad pietatem ad
mansuetudinem vel pacis amorem vel iustitie zelum
vel religionis affectum requiris Fredericum nostrum nulla
in re minorem invenies. tantum abest ut meis sibi
scriptis aliquid detractum et eius laudes illustra
re et aliis quos ad te possum et litteris plures dictaverim
nec me unquam ex curia decessurum nisi sua me
benignitas abire iusserit. sed me quando sit curialium in
felicitas constat non quod ipse et alii parum quam equos
amavit Iupiter si quid contra principes agere
censeas oportet ut scias quam in scriptis male credi
sunt mores principis invenire curia [illegible]
apte meritas nec minus meritas si nichil aliter

Dixi esse gauderem nec ego quemquam momorderim
qui sit e bonum vita ut plus mali aliquid quam boni re-
periatur

Nostra intentio quod falsos esse qui principibus herent
Disputando monstrare Nunc igitur illos aggrediamur
qui tamquam appetentes honorem principibus seruiunt Ad-
uersus quos cum mercati libenter exclamarem non principibus fa-
mulari sed adquos purgandos mittis non meis scriptis
sed elleboro potius esset opus quos cum in aulis principum nec
honorem dixerit inueniri Tantum honores in curiis
non secundum mores atque virtutes sed quo quisque ditior est atque
potentior eo magis honoratur Nam quis unquam
paupertatem tamen etsi preclaram virtute preditam atque
aliquo sublimauit Diuitiis ex obitis fuerunt nonnulli
dicis obscuro nam loco atque moribus Quid quod nunc delectis
sunt preclari sic cum principes voluerunt sed quos ero
sic preclaros ais nempe quos suis moribus conformes
inuenerunt: quibus moribus auaritie libidine luxurie
crapule crudelitati Sicut ergo sane placet auaro
regi qui pecunias vendendoque refert Gratus est li-
bidinoso qui virgines atque maritas sibi conciliet Carus

est ebrius qui combibit. Crudelis et cruenta est que sangui-
nem quem multum effundit humanum. Nemo acceptus
est nemoque regno suam prefertur aliis nisi magno aliquo
facinore sese principi conciliaverit. At hic non est verus
honor et publica que creduntur veniunt non bona. Vera gloria
ut inquit Cicero est illustris ac pervagata multorum et
magnorum vel in suos cives vel in patriam vel in omne
genus hominum fama meritorum quam non principes assequuntur
nisi qui similes eis. Cum vicio omnes sese sint dediti non
bonum aliquid agant nisi fortuito. At transeunti per urbem
tibi inclinabuntur homines denudabunt capita cedent loco
salutem dicent manus osculabuntur. Ita est certe at cum
transfigere digitos retro tendent subsannabuntque tibi. Il-
le est ingens et carus principi nemo sedulus qui bellum
suadet qui vectigalia auget. Qui onera nobis in-
portabilia cumulare facit. Et eo qui verso pollice
quos vult e nobis occidit quem dii deeque omnes per-
dant ne sub eius tirannide diutius simus. Huiusmo-
di est honor curialium quem sicut conquinis oblectari non cre-
bere te putem atque insanum affirmare quam oblectationes
tuas inter fallaces varia atque eius falsa reponas. Desperatorum

-oribus quam te ornare et laudare quantum tribui debe-
at in ipsis nostri. Postremo histriones atque ioculatores
et totius vulgi laudes quas omnis prudentia pro nihilo
reputabit quia nulla est vera laus nisi a veritate prove-
niat laudatis adde quod oculi tuae sequaces non quibus
profuit sed a quibus precedantur inspiciunt et alcius
se exaltare nituntur atque eos reliquos transcenderint ipsos
de regibus incipiunt invidere quia inexplebilis est humane
glorie appetitus. Cui postquam te dedideris semper sitie-
ntis morem habebis. Quia quid est quod quamvis amplum
sit id certe parum est cum est aliquid amplius. Est insuper
philosophorum sententia ac precipue Aristotelis in ho-
noribus non esse finem ponendum quia et vera materia
est in potestate alterius et qui sunt honoris huius
seculi summe nec esse ut multa faciat invitus. Inter-
dum plus habetur quam deo servire cogitur. Duo enim
in sunt honores alter errorum [illegible] alter multitudi-
nis. Prelatus est quod summa apud regem ornat quia in Honor [illegible]
universi [illegible] honor non potest ~~[illegible]~~ [illegible] non regnat
Cui vero alterum multo pulchrior est quia et tam gloriosa

sequitur et dirisos et instabilem et incertam ... hi ...
pectuis cruciatibus affliguntur ad se sibi preferri pluri-
mos et sepe indignissimos videant ut quod honor
est avidus aliquid magis quam in curijs augetur. Cete-
rum satis de honore sit dictum

Nunc ad potentiam veniam quam pulchram aiunt apud
principem esse potentem virorum vocari regis
pro se alias bellum indicere pacem componere posse ubi esse
apud reges plurimum consueverit apud Tiberium Nero-
nem Claudium tam potens Seianus fuit ut imperator
apud Capreas ac rege Caldeo sedente plus hic
imperium administraret. Accedebatque illud totius orbis
apud caput veneraretur. Quippe si an ipsum oppressa
cesaris senectus fuisset hunc omnium populus Augustum
fuit vocasse. Sed nulla est apud principes diuturna
potestas. nullius est status debilior nullius incertior nullius
infirmior est quam eorum qui apud principem re et po-
tentiores. Hic emuli multi simultates odia. Tota po-
tentia magis invidie subiecta est. Accedunt suspici-
ones parentum insidie strepitus undique delatores. Atque
ut crudelis ... turbat. Hic principum ocia offen-

[margin:] ... potentia magis invidie subiecta est

simulacra sua in ruinam cadere vidit et nullo crimine
periit. Tum apud principes subdola lingua potest apud
Adrianum imperatorem delatorum voces adeo valuerunt
ut amicos quos ad summum provexerat post hosti-
um loco haberet. Sed ad Seianum redeo via me
subtraxit. Sit Seianus et tam esse potens ut ille fuit
ut hic unica principis epistola captus est per urbem
unco ductus ad spectaculum et in Tiberis ripa tentatu-
tus. Cuius ipsius statue ex capitolio deiecte sunt. Ple-
ne sacras litteras qualis Saul qualis David qualis Salomo-
nis exitus et apud se potentes erat ostendi nescirem. Aristote-
les quia potentem audiri apud se Ostar ex regno
expulit forsitan et inde sentiret nisi dignitate eum
illo fuisset. Clitone sue nutricis filio Philippi patris
laudes comparare fuisset Alexander Macedo sua
manu interemit. Taceo nostri operis quamodo multa
exempla que consulto silentio ne cui videar detraxisse.
De magno regni Apulie senescallo nemo me hoc loco
credat quia vita est in mortuos. Siculus ... apud
reginam Iohannam ... loco sunt ... sua
...

regina quesito matrem amorem professores ad illum nostra
transmisisset quo mortuo alios sibi gubernatores substituit.
Graviores sunt qui apud reges perfectus sunt potentes. Lex
quod heri placuit hodie displicet. Multum est in aulis
principum maius studium quam ut alios de gradu preci-
pitent et se erigant. Poteris liber apprehendere nullam
vite curiales tenere. Fides non est apud eos invenire
nec patri filius fidus est nec filius patri. Propter suas quisque
sibi studet, locus perficere votum, locus mandare. Rex quos potens
est mille circa se oculos habet et totidem linguas adversus eum
aspirantes et vivus bonus alius. Multum premit nimius.

Multos timere habet / qui multos habet

multos timere habet qui multis timetur. Propter et illum eos oppugnat
qui principi graviores insipiunt. Sicut turres que iuxta
flumen sunt perpetuo impetuntur ad cursum recipiunt. Sic et in
foveas qui primus voluntate dependens nostro amore
nec ferro nec plumbo sed cera fixus teneris quam ut
infrigidamus amor generatur. Dic ere fervere eliqualis
non obstat nam ad arridet fortuna quondam cancellaria nostra
cesaris Casperi Slickhis quem sua miranda sua clementia
vel singularis virtus atque prudentia quos impau

tissimis hominibus reperitur apud eam. Cesarea im-
perii maiores potentem reddidit. Alios vero virorumque
vidimus. Quarum successoris tales esse quales apud
antecessorem fuere. Sed perspicari complurimos ex
gradu cernimus ita ut quo prius honoratiores
et potentiores censebantur tanto grande debiliores
et inhonoratiores fiant et sint inimicis gaudio
amicis vero et propinquis et suis dolori molestie atque
dedecori. Quare vulgarissimum eorum sit quod apud prin-
cipes vel honorem vel potentiam queritant Stultissimi sunt qui a principe honorem potentiam querunt
quos interdum tam manifeste comprehenderis esse fal-
sissimos et nemo negaverit ut plura de potentia.

Nunc divicias prosequamur quas nemini
dubium est complures mortales in curiales
carceres attraxisse quia tuo sed labore fieri
dicunt senes ut ocia tua reddant quod ad verba Iu-
venalis referunt verba: quod ego si quid aliquid quod sit
mihi tuta senectus a tegete et baculo adiciam quos
possum Salvatoris nostri sermone refellere quam
difficile dixit divites intrare regnum celorum quam proclivius
tamen per acus transire camelum. Quod si verum putandum sit
divitias querere et premium perdere celestis amittere nec

michi quod quia timore famis adducunt quasi no
lucar xpo unde alii paupertatem suos apud nam et
recta religione inquit Ieronimus in epistola illa quod
quod defuit libertas propter paupertatem tolerat Nec
diuitias contemnunt sed ipsa fecisse nimia religio-
ne dicuntur nec clerici sunt quod vulgo putatur quando Ideo
hec pinguimenta contemnimus quod Iuuenali et Ari-
stoteli adscribitur nemo opus et diuitias quam non facile
emergunt quorum virtutibus obstat res angusta
domi sunt quod se posse putant diuitias gratiores
principibus fuerunt · at hi vero diuitias contemnunt liber-
tate vendunt nec diuitias assequuntur nam si ut
principes ut seruiant ut obsequendo gessit ut
res alii tanto magis seruire tenentur quanto maiora
sunt dona Sed si attende recepit ex Gregorio
dicito Sed enim inquit ille augeri dona tunc ra-
tiones donorum quia si non gratia relia abire cum di-
uites eo futura maior ora prodigia inuenit eo Sub-
imetur accusatur Conuincere vero eos non commissi
criminis aufferunt bona et ne conqueri umquam
posset eripit et vitam Vi vero inuenta ...

Libertas vendit
Auicio principum j

Gregorius j

Quomodo [illegible] principi [illegible] libertas [illegible]

rancoris quam adquierunt terra regna et parant licet
bella, prelia tractare, transfretare, navigare in mari, via-
re impetere, nullis capitis periculis adire pericula.
Iusta et iniusta aeque mandata videre, efflo-
re ad regem laudare quem laudat, vituperare quem
vituperat; nulla est in nobis aut in regibus libertas
superest. Quod ipse stultius est quam divitias prior tor-
mento cogere, ut sic maxime frenesis, teste Satiro:
ut locuples moriaris egenti vivere fato. Nam ne
certa delectamenta est cum duo ut tres cumulaverit
opes. Cuius liberalitatis munificentia expectare
a nobis potius in finem respirare respicere quam videre,
quibus sumus ad eterna imperia sine deducti. [illegible]
dabit magister. Persius: [illegible] donec de [illegible] et [illegible]
spes nequiquam fundo sufficiat numquam in modi-
nibus non numquam dari solet divitie. Sic in mare
fertur aqua. Vos pauperes quodammodo [illegible] ad modicum [illegible]
et [illegible] tamen fructum reportabit quam dives pro-
sequitur, quo non cum [illegible] in curiis principum [illegible]
[illegible] ponderemus [illegible] et [illegible] nec decet [illegible]
nas munera magna. Nec donare reges solent.

quod negare cum libido fuerit auferre. Itaque ut ex te do-
nare si velis alienare poteris ut in aliud regnum
transferre nec contra ea quoquo disponere quod regi non
placeat. Non sunt igitur tue huiusmodi divitie quas le-
gibus non potes ex tuo arbitrio. Quando neque expendendi
facultatem habebis. Nam qui si liberis careas nemo
nisi princeps erit heres. Et si adsunt filii nisi
et ipsi principi fuerint non succedere tibi. Tanto
quod divitie necari iussu eorum sunt quorum eas dixeris.
Solent enim principes sic nonnullis largitio-
nibus sic et nos sepe passimus et eos postquam
impinguati fuerint devorent. Ut dicit Seneca
Longinos quos propter divitias interemptos
Juvenalis affirmat hiis versibus. Temporibus
diris igitur iussuque Neronis. Longinum et magnos
Senece predivitis ortos. Clausit et egregias Late-
ranorum obsidet edes. Tota cohors etc. scilicet in Late-
ranum propter propter divitias. Et ergo scriptum est
etc. qui amat divitias fructum non capiet ex eis.
Adde quod pauperrime reges qui sua sunt donat reponi-
tur dant quia ut vera sunt dona nec iuste
possident. Et vero regnum aliud inveniat

Divitie tue non
sunt quibus non pot-
est eis uti pro libito

Propter hoc curialis
sic liberis non est

Ut donat princeps

qd nisi cum [illegible] ut [illegible] fraude · qd et qd
largiri nisi principes possunt / Sed pecunie
cum ~~[illegible]~~ socialia scimus q(uod) apud principes sunt
nisi per rapinam aut occidendi inspicie aut spolijs
celaz Ut ipsa sint integrantia omnia qui [illegible]
desse neque tibi utilitas si donata fuerint et
possit Relinquamus igitur hanc divitiarum cupi-
ditatem quam non implet avarus poema et auro et
[illegible] Neronis et Cresi pecus [illegible] tamen dicit
qd hic quod qd ne hic Seneca scriptura dicit qua
non poterunt divitie minor [illegible] dives n(on) ad
interitum si sumet [illegible] non descendet cum eo gloria
eius [illegible] obsecro tamquam nihil habentes
et omnia possidentes [illegible] [illegible] uti [illegible]
Vere [illegible] divitie [illegible] sunt
et has [illegible] nobis dominus absque miseri-
cordia principibus tradere · divitias [illegible] apud
reges [illegible] non invenimus [illegible] tales invenimus
quas longe melius fuerat non invenisse De
hoc de divitijs [illegible] sufficiat [illegible] vassallos
[illegible] dare [illegible] pri-
ncipibus famulantur

86

Diviciarum cupiditas non impletur

Divicie [illegible] sunt [illegible]

[illegible] dare [illegible] principibus famul[antur]

De voluptate

Nunc res admonet ut de voluptatibus disse-
ramus in quibus multi mortales beatitudinem
posuerunt. Atque in primis Epicurus vir alioqui
magnus quem philosophi nostri temporis magis verbis quam factis
reprehendunt. Non quia est obscena ut theologorum quorundam volup-
tatibus non insimulat. Nunc oblectationem sequi fortasse in veneris
quibus fruuntur verum pulchritudine rerum non odore ullo
non tactu non sapore capiant sed secludatque auribus
vel suavitate cantus vocis et fortasse paucis verbis propi-
tiorum ... acervos ... Omnes
quos ex Marcello
Cicerone dicto invenimus quibus vel quinque

Voluptates haurimus quinque sensibus

sensus ...: quibus voluptates haurimus. Atque duo
vie sunt quibus humana vita geritur: altera virtutum
altera voluptatum. Illa difficilis inculta atque interclusa

Vita humana duobus viis geritur

sentibus et virgultis. Haec vero lata ... frequenta-
tur. Nemo quisquam est qui voluptati non obsequatur. Atque
admodum multi qui tamquam voluptatibus serviant obse-
quia precipue amplectuntur. Quodque saluberrimum semper
cum fuerit ostendisse ac de voluptate quae praecipua
oculis percipitur primum dicamus.

Delectantur non nulli vel splendida equorum conspicere vel bella geri exercitusque cernere videre vel formosas cultasque mulieres intueri vel cetus hominum ornatos vel ludos vel iocos vel pulchra edificia vel picturas vel sericos pannos purpureos aureos vel magnificas arces insignes urbes egregias domos alta palatia marmorea templa splendida viridaria prata lucida fontes stagna flumina secans secundum acta montes aspicere amenas valles armenta capras et boves cetera contemplari: at hec omnia multo commodius sed privatus homo quam curie obligatus. Nam qui servicio regum mancipatus est in bello non ut spectator sed ut miles aderit et hic atque illic perforabit hostem ferire seque mori magis quam oblectare oculos cogitabit. mulieres non intuebitur nisi quas regi placuerit neque illas videbit quas alii ornate sibi molestissime sine ornatu corporibus horrent plus in odio quam voluptati habebit et alienos equos et meliores et nitidiores quam sui non letabitur inspexisse. iocis atque ludis preterea interesse laterique regio semper assistens palatia et templa picturas similiter spectare mercatores atque privati

De voluptate [illegible]

bores quam curiales patiuntur. Cumque reges preclaras sepe
regnorum urbes peragrant, urbes inspicere non nisi cum eundo
regnum poteris. nec quod apud alias gentes sit preciosum
videndi tibi copia dabitur. cetera quoque et incomparabilia sunt
visa delectabilia rarissime inspicies domo clausus
quam si exieris nunquam videbis nisi cum rege ut vena-
ri velit aut aliter animum relaxare quod cum fiet cum
magna caterva domini manebis nives agros nemo-
rum vel cum solis fervore inundatus ardebis.
Cum magna plerumque subiecto ~~[illegible]~~ squalida pulve-
ribus per maiorem curialium. nec ille corpus atque im-
pudica feras delectando dat cum in illa respicias quam
malia fert ante ne dum spectes. sed et odie nulla
dica est inquartes nulle non videas quam cum curialibus
animus. Cum tibi ante oculos inimici sunt osculatique
nanti prospere cogeris quam velles temeraria videre
facileque plus amaritudinis quam dulcedinis visus tuus
ex curia reportabit.

Quamquam dicta magna curialium
delectatio dicitur novitates totius orbis virorum
sapientissimos loquentes de gestis virorum magnorum
de cantibus sonorisque audiendis musicorum. Credo et hoc
plerosque dicere. Quod intelligendum est cum distinctione quoniam principes
quod oblectamentum aures curie si attingat, ac molestiam
pro voluptate suscipiant. Nam quod in mihi de novitatibus
aut aliis negociis gestis complicata illis displicentia
quam grata audiantur. Cum vero civitates capte vel
expugnate, occisi, spolia facta, rapine commisse, victo-
ria mali, victi boni saepius referantur. Viros apud
sapientes qui de moribus ac secretis nature dispu-
tant quamquam historias referunt non nisi adulatores
apud principes aspicias. Et si non numquam oratores
atque poete deserviunt curias adeunt orationesque coram
principibus habent non tam dulce est eas illic audi-
re ubi cum metu magis loquuntur quam in scholis
ubi sunt liberi et ad veritatem non complacentiam fiunt.
Unde est quod athenis dum libera civitas fuit et
Rome dum consules rem publicam gubernabant tantum studia

inique floruerunt. Mercurio vero qualibus sumus praedi-
ulationem habent nihil ad communem commendantur
mali bonique cives pares. Vix quisque veteres narrat
historias, si mendaces atque procaces, claris auctoribus
non credit, sed fabellis inanibus fidem adhibet plus
Guidoni de Columna qui bellum Troianum magis
poetice quam historice scripsisse videtur, Mar-
silio de Padua qui translationem imperii quae nunquam fue-
rat ponit, vel Simonetto Morello quam Livio, Salu-
stio Crispo, Quinto Curtio, Plutarcho aut
Suetonio probatissimis auctoribus credit. Cithar-
istas vero ac cantores quia curia solet optime
tenere, plerumque plus n. hoc genus hominum quam philosophorum
vel poetarum principibus placet non admodum sed regis
audire voluptatem. Utque dormire aut aliud opus
agere velles, tu potissime historiarum sonis aut canti-
bus inquietaberis. Vitium hoc omnium est cantoribus igitur
Cantor Oratius inter amicos ut nunquam inducant animum can-
tare rogati, iniussi nunquam desistant. Talis fuit ac

ut nolis audias, ut velis nusquam appareant. Li-
bris singulis vix aliquid ocio clargiri. Quid quod
omnia iurgiorum atque rixarum sunt plena. Omnes alii
maledicunt, increpant se invicem. Blasphemie in deum
sanctosque iaciuntur. Nemo demisse loquitur. Tot clamo-
res sunt ut vix socium qui prope te est valeas audi-
re. Quilibet sua facinora narrat. Nemo derogator alte-
rius. Illi suam pecuniam laudant et aliena vituperant.
Turpissima audies verba. Considerat nulla in verbis
modestia, nulla reverentia, nullus pudor. Gaudere se
audiunt vel detrahentes vel ridentes. Nobis
solis libertas est quicquid vel facere velint vel dice-
re. Hic si quis sapiat mutus potius et velut audire.

Item de eadem pergamus in quo veniet poti- De [illegible] tatio
ssime dicatur quam non [illegible] rerum gnari blandi-
ssima diverticula esse considerantur. Loco creata et mulieres
eos amare consueverunt qui vestibus sunt ornati, qui crines
ventilant, qui torneamentis intersunt, qui canunt, qui cho-
reas ducunt, qui se leni atque hilares reveniuntur. Sic
curiales esse videntur. Sed nunc ita est ut grana se

lyri uenus nam si q est mulier q has amar
no tn eis se credat quas loquaces agnoscit iactato
res instabiles plurium amatores nisi forsitan
aliud est q famam psuasiat neqz multi circa
unam gererunt nec Villam sine rivali diligere
valui sine grauosos odiosa vos inter diu verbera
et homicidia nulla nutrire modico poteris cui
adsint q antea comitans venient alteri te pul
chriores et acceptiores nulla in fide e q ons gentis
sit vico sepe cum amica petes aut aliud eum ca
rueritis aut ipse illa ad aliud rogatis qz si si grate
obtigerit et fida puella no poteris nisi raptum
et confuturum esse cum illa neqz cum ipsius regi et
amori poteris quia vterqz inspleuis due est e
q horez tam vult sibi adde qz nedu amica si
nec iunge in curia pudica pucabis vel sub undique
pori vel formo siuinca vel promissores vel
leue ut ut castissima colunz resistere vel inqui
nat vitys possit qz si prouise probissima fuerit
defensenda est in eu medico curie principali monearur

Tunc gemitus suspiria querimonia nec amicitias miseris
dolor quia ut cum amica remaneret ut illo duceret
tecum potes et impossibilitate feminine remonentia
cum est in bocca mutata. Semper suspecta habis
Junge detractiones ac detractiones que sunt amicabilis
Annumera discrimina pondera suspiciones. Ora
hec cum sint privata gaudia curialibus importabi-
lia ut equum et alteri regum tamen oblectare.

Sequuntur alii duo sensus odorandi et gu- De odoratu et gustu
standi qui pro coniuncti sunt pro disiuncti
nec olet ibi oscula redolentia sapidaque gaudia odorque
sensus letatur. Nigra aut florum aut unguentorum sequitur
fragrantia nec gustu sed odoratu vincabit et officium
suum odoratus amittet cum in palato in palato cibus ma-
rcescabit. Dic hoc quibus in solo palato et ventre omnia
stulti sunt et perdunt vitam ne bonum sentiant. Nam
et apostolus eos dicit quorum deus venter est
namque Danaos sequuntur quamvis plurimi asserere
optima regibus obsequi et libere atque edere maiore
possint et quo principes optima omnium emunt atque ciba-
ria ... quam ... eisdem sperant portaturos ab regibus

si considerent ac sic iuste pingues mensas sicut ipsi cur-
tes dominorum popinas inspectant quamvis regalibus quod
magis iuste quod ipsi portant Videamus nunc apud sa-
pientem regale quanta sit curialium edendi atque bibendi
voluptas qui fame nec gula et cum siti adest atque sitia-
runt nec illa nec ipsa precrabitur De inertia per-
raro ante meridiem abortia distribuuntur quo tempore non
famelici sed valde sunt thoros quibusdam vero appetitus
longa debilitate spiritibus appetitus subripuerit alii modi-
co pane vel castaneis propositis ocissimum stomachi clausere
quod sit ut alii nocte quod apponitur et ad crapulam redeant
Alii vel nimium sumere nequeunt Interea in meridie
etiam lucet fercula posita sunt que nisi comederis usque
in noctem ieiunabis nec in stomacho officium suum fere
nec appetitus adest cum post meridiem preceps fuerit
cursus per totam cenam fervet magnus insuper cibus
affertur hinc subito morbus atque inceptata senectus et oppres-
sio et vomitus et ciliorum dolor et calculus et morborum
omnium genus unde dicitur quia cena in cinnum sed sciencia
nollet clama pau Iuvenalis ait
Differt quod cu-

bibere in famulis scias acetosum aut aquaticum turgidum
pendulum acerbum aut frigidum aut nimis tepidum colore
saporeque malo. Narrant illos principes qui vinum cervisia
miscent sed prebent quod vinum ubique amarum sit in curiis
vinum et amarissimum est. nec tibi aut argenteum aut in
vitro dari pocula credas neque quia in eo fieri timet
in altera fracture. Potabis ex ligneo scypho nigro et
antiquo sordido cuius fundus fex concreta est in quo sepe
minxisse domini consueverunt nec tibi soli scyphus dabitur
sed si collega collega aquam miscebit et post bibes sive vi-
num potabis atque ibi morsellas obibunt et pediculosa
barba et salivosa labia et immundissimi dentes
fuerunt. Interea dominus antiquum in sua porta reges
propinabit cum tanta fragrantia ut cum odore totam domum
repleat. bibet Corsicum Muscatellum Malvaticum Gallicum
et Maragiali et Riparia Genuensis et Ungaricum atque Cre-
ticum Cretam sibi afferri omne bibet nec umquam tibi
de nimio cyatho communicabit quamvis cardiaca
passione teneris. Quod si bonum vinum ante te sit vetus ro-
tundum sapiet et melioris fragrantia nec ...
... Velles nonnumquam bibere sed non audies nisi maiores

incipiant nec famuli vinum apponunt nisi quando medio mense
quasi ante petieris et importune et petulans et ebriosus
videberis nec sitim ignominiosa quam poculis obtundis
nec adimis sed ad maiorem sitim potabis. Vinum postquam
in mensa fuerit per multas manus transibit antequam ad
te veniat nec speres mundari scyphum quem pincerna
remiserit quando in fundo feces haereant et vina aliqua
continuerit nam sic in templis aqua benedicta super in-
funditur sic maiora principum vinaria vasa quibus
famule potant in anno semel evacuata mundantur. nec
in omni vita sed ita quoque curiales ut Nasi so-
mathus dum et Juvenalis inquit ferunt totiusque ciborum
frigidior gelidis perit decocta pruinis. Cibus de
incipiat sperare placere atque hac in sterno cibum omnia fie-
ri sciunt nec vel minima portio dabitur maiore sitim
iabetis quia edendo nihil compescis. quid si de moppis
dicam nigris laceris veteribus quibus nedum vel scapulum mo-
veant sed manibus applicantur tergaque sequuntur sicque
te educas tergere quam plurimi ante madidos pinguis
unctas manus in precipitis defricaverunt capitibus huic
illud addo quod in precio est salibus curialium generis

ut sanus sit in stabulis porcorum quam nutritus co-
medere ducunt. nam mensalia illa munda. scutella
duplicata solis principibus serviunt et medicos mu-
tantur sua tantis offsa tam diu distenta a mensa
possunt. Audi nunc cibaria et summe voluptatis
si potes nulla vel alia mactamus animalia quam
bouta capre porci et vrsi. nec ipsa venatio
et pauluta vita. si postquam fetere ceperint
dispensatores emere solent nam quo minoris
emunt eo magis furantur. Carnes tibi frigide
bis cocte, immunde nisi fetide feruntur fumo et ran-
coribus plene nullis condimentis. nullis salsamen-
tis. febusque nulla apparat. Caules putridi.
rape marcentes et muside. leguminia semico-
cta: cicera, pisis, fabis. lentibus mixtis pulveribus
atque cineribus nuda. Caseus raro datur verum
si datur durus est plenus vermibus. undique
perforatus sive squalidus saxo durior. butirum fe-
tidum lactaque vaccarum [illegible] tua ferula rendet. Pan-
e[illegible] apponuntur tibi et ea pullos atque Piraz ipsa.

marcida que nisi in comedendo porrorum esca fuisset olent
quo ubi eoquidem scutula de lampadibus sumitur ad
lucernis cuius fetore fugari serpentes possent. Ille
illud fuisse credendum est apud quod venire ad barbatos
nos lavari volebat. Ego magnifico viro meo
Casparo cancellario gratias ago qui me hac erumna
in mundiciarum detexit et ad lautas eius mensas de-
duxit quoniam nisi ipse fuisset iam curiam relinquere re-
nunciassem. Sed consequamur ordinem. Inter pisces vix ad
lucium perveni ad carbones ad altera. Si natalicium
fuerit porcis secundum gustare lucii in quo iacuit
odore serpentum vel anguilla colubre cognata aut
huiusce piscis qui apud cloacas urbium nutriuntur.
Si quis tamen nobilior piscis apponitur quantumcumque car-
pernis unus niger et adeo durus ut nonnisi genuina
dentibus frangi queat. Et quamvis eodem pretio
semper niger et albus panis emantur nec tamen assuescas semper
nigro pasceris. Voluntque domini assidue inter se ac
suos disparitatem notari quamvis neque voluptati
nonnunquam quod neque usui fuerit. Vina insuper scutella

eadem sed facilius in amnibus quod ad edendum sufficere par-
vis que vero adueniunt voluptate diminuit que plerumque saci-
etatibus irritari. Possem forsitan aliquos hic tollerare
nisi meliora preferri quimus (?) veneror (?) sicut curialibus
accidit qui cum sordidum panem terunt usque in mora
equorum cum ordeo cum stolere (?) vocant aut quas
vocant cescalea (?). [.]uterea domum piscem que corsus (?) nisi
vel thauromineo (?) tempore semenna (?) inde quanta sedere
ne sufficiunt nostra flumina nec maria cum piscatores
proxima queque scrutantur retibus nec piscem sinunt
in cisterna crescere. Cum morem alium quam longi lateris pecto-
ris nemo non. Guillelmum desert (?) ab Aragonia undique scruta-
cuius. cauda ne dum famulos sed hospites quoque sequi affu-
escit (?) comitesque despicit. Ille murenam adduci ad Sicilia
quam inter Scyllam et Charibdim cepit cum semper se gi-
neret quod accipere sciret. interea cumulos aut alios pisces emu-
neret quid ingens stomachus alit ante principem atque id
assum cum oleo venefrano (?) cum vino cretico (?) optimis in-
odoriferas herbas imbuebeat. [.]aca (?) inter pisces ibi

immundis altercatur vel minor inter carnes. Vidi tandem lepo-
rem aprum capream castora fasianum perdices grues pavones
altiles gallinas turdos merulas ficedulas. Videas vas-
cas edulos agniculos anniculas asellos et quicquid volat
et quadrupedat saporis egregii dedicatum principe vide-
as atque hec egregie condita putabis tibi apparata sensisse
unice quod ad respicis nihil contra hec que ante te sunt mordere
potes. Dum expectas et advenire dicis certe iam dabit nobis
semicesum leporem aut aliquid de lumbis apri aut piscis assu-
m vel gelatum aromatis tecte duos video iam pullum galli-
naceum eadem duas auriculas dissipabit. Si evanescit ora co-
gitis tuis. Nam curialibus nihil horum porrigitur nisi forte
ipse advertiat tamen aliquid sortis vel assedenti mitteret quod
fortes illud a principi anterior nondum quam et tibi camillum
dabit non quod te saciet sed quod magis afficiat tedio quam
saciet. Sunt qui ille principis sectam panem ac donum mitte
ac molli siligine factis aspicias cum quibus postando aprum di-
gitur et [illegible] sic nido retinet arctocopus que si tange-
res [illegible] indecens [illegible] quam propter tui [illegible]

nos reperies nec intactum heri dimiseris ex quo si vel fuerit
et optatos convivia cenas maiores reddiderunt . raduntur
rubea terre et usque albugia describunt Boleti quos qua-
les edere solebat Claudius cum illum quo venenum uxor
sibi porrexit Curialibus aut ulcos et ancipites fungi
ponuntur et singulis sepe mors eduntur Poma principis ta-
lia sunt qualia sorores dicuntur Hesperides habuisse et in
lia solum oblectari possis nec odorifera sunt et non solum
propinquus si longiam pomorum odore suo ostendunt tangere tibi
illa non poteris aut quovis pacto gustare Caseus ypa-
rma placentiaque deduxit Anates aves pinguis omnibus
fetus quos solum sepultum cum suavissimis herbis depascere sunt
Turtures interea salvanis pro domino et chiromora coturni
rubello cum turdis diversis generibus leporis atque gallinis sternis
spectabis et quo nihil horum permittet tangere quibus deli-
cata terra quod est qui rebus in ipsis voluptatis esse curialibus
credat quod non potius pena urgente curiarumque maiorum
recognoscat cum non ~~[illegible]~~ simile est hoc tormentum
illi quod poete finxerunt de Tantalo qui non aquas libere

nec in pomis edere potes quaedam admixta esse contra se dicunt

permigrant. Quid quod in mensa principes assidue fabulantur atque

tacenda dicendaque. Sed tu nec loqui nec ridere audeas

nisi si forte nutrire praesumpseris aut nutum aliquid signifi-

care quasi castus et planctus ducturus foras et cellerarius ad

furcas vocaberis ad adulter. Mensa quoque domini et aliena

ubi sunt omnis plena superbia. Ille panem magis ad nutri-

mentum porrigit. Ille indignatur quod si aliquid poscas et quod

si parum recumbas aut non videant famuli defectum

mensae. Aut si videant negligunt emendare. Nec est

vinum ad panis decem nec tamen aliquid amplius

poscere audebis. Ut ad aquam et vinum donec ad

acetum et pisces mergas vel sal in carnes aspergas

nunquam pecuniam in proximus dittercas. E numero tibi

sedentium tedia si maiora illorum sunt quam stanca sunt et

quotiens aliquid mordeat ipso vero bibat et acre solum capiunt

quam solis possunt totam religio. Et accipe molestias alias

Sunt in curia diversi dapes non raro minus quattuor ferunt

cena paratur ac ipsi numquam vel optatas proordine dabuntur

qd alterum velles crustulum aut panem sub cinere si ple-
ni dorso fueris nec cibaria meliora porrigeret et
ut stomachum vertas et ad crapulam aut in amore
domino comedas quod si qua casus meliores apposuerint mi-
nistri mense gesserit maxille quod omnia auferent. Est enim
magna ministris diligentia ne diutius cibi preciosiores
esse in mensa permittantur nec est ponenda tardius sub-
et inlicando celerem sunt aspice insuper ipsos aspide
quot manus certant circa carnes quot cultelli feriunt
quale periculum illic manum apponere nisi quis chirothecam
ferream receperit. Vidi apud Strigoniensem archiepiscopum
illum qui ante Pannoniam rector fuit Florentinum quendam
scriptorem commemorant. Contigit cum ut uni in mensa alteri-
us quo digitum aut particulam manus absciderit atque
momorderit vituli carnem aut bovis dispendio christiano.
Mense in curiis undique circumdantur edentibus. Cibaria
super caput tuum et humeros afferuntur saepeque super te vinum totum
effunditur. Vidi te primum in capite et in facie tua vomitum
inter fercula et fercula magna fit mora [illegible].

expectando consumis ad intellectum nec superet nec secretam
foret nisi sententiam numero ut hec nunquam certa eo
medio est hora Dies in ipso mense initio non afficie-
ris certa vel letaberis aut urgeris afflictis acerbis
Amici hec ut potes neque qui neque aliud quia commune
ob Oracio Dei commodare potes Nec ergo principes
educe nam illa quid contra dedignatur neque cupiscere
rare ga rectore divina ingenium crispare sanctoris
Terrestra ergo illis a nullo semper gradimus certa corpori
Angelus si voluptas est alii cessare in quia gignunt
sunt et immutabilia Nam voluptates ut Iuvenalis affir-
mat varios casus commendat Die enim rerum tu de-
est ut gaudium aliquod incedat ut male iudicare non possi-
mus quod summa mea miseria summaque cordis afflictio
fuerit Nam pulcra atque prima vulgus hec odia non ante
duxerit solumque suspensa auro cistis ac sublimes dispo-
sita in equis militis Vero argentum aurum fomulis
catenasque et ornamenta preciosa nimis ministras interiores
nequaquam possideas Ut Seneca summe prudentie vir
ait in eius que consolatio asscribitur sicut quamcumque siqua

latent decepti miseri sunt sub dulci turpes ad similitu-
dinem sepulcrorum pictorum extrinsecus cultu quod fit in curialibus
quorum pretiosis vestimentis gule principibus serviunt. Nolo ti-
meas privatos quod ad mensa coniugem dulces liberos et
sic apte comedas ut auriculas quod medias inter aures
castaneas molles et mitia poma cum lacte vorares vivi
fluminis undas exhauriunt. Sed ipsos quoque qui in regi-
minibus petrarum et in pontibus et ad ecclesiarum sol-
lias mediocris sine curatione supponam. Et illis ne
consentiam succedat quod appetunt ut si successerit meli-
ores pristina beatiores sint fiant. Hunc igitur tibi scribo qui
ob hanc causam intrigum famulatum se conscripsisti.

Ceterum ut ab initio diximus quosdam esse qui
tanquam ac consultores regalibus sese debent obse-
quiis primates in consulendo regibus utilitatem rei promovendo
pupilli et viduarum succedendo causas afflictis et inopibus suc-
currendo tanto magis deo placere quanto maiore tedio
ista fatigia sustinendo et enim libens hoc quod peritiores sint
aliis sapientiores boni videantur quamvis nemini ad-
hunc conveniret quod non sum aliquid virtute carendo quod.

reges insectaretur. Confugiamus in aliquem locum quo sola salu-
tis dies te moveat. Dura ē et hec inventa sibi
posse obtinere consulensque ne nos [illegible] bona in obsequio
[illegible] regis immergat. Provideamus ne [illegible] lu-
[illegible] mihi. Vereor [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ubi tot [illegible] regnant ubi tot [illegible] ab-
[illegible] virtutum [illegible] [illegible] aliquem bonum posse
consequerere. Namque ut possit bonus incorrupto
[illegible] [illegible] delabitur unde sic vir bonus
et iustus apud reges displicet [illegible] [illegible] li-
centia ac [illegible] et tot [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] declinabit a via a [illegible] [illegible]
[illegible] actus [illegible] quod cum Plato
in Athenensi curia [illegible] fugere potius [illegible] quam
inter tot [illegible] morari. Cognoscito igi-
tur [illegible] quod curia [illegible] et an Platone sit maior
[illegible] amicitia [illegible] quod illi [illegible]
male [illegible]. Oportet [illegible] omnibus [illegible]
[illegible] qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] regere
ut [illegible] tempus [illegible] [illegible] [illegible] flectere [illegible]

Severe et turpissime iocunde et senibus graviter et iuve-
nibus comiter et famorosis audacter et libidinosis
luxuriose vivere. Quod nisi feceris nec magna in-
curia nec diuturnus esse poteris. Sed replicabis michi
fortasse illud ipsum Platonem qui fugisse curiam semper studuit
posterius tamen ad Dionisium Sicilie tyrannum pervenisse
illique fuisse. Verum est ut ais. Sed vide quid obiecerit mo-
q morum ab illo pro doctrine spem ad tyranni curiam
concurrisset. tyranni fraude venundatus est. Nec
is solus ex sapientibus regum principumque expertus est
et Xenocrates philosophus senem admodum phorarie tyran-
nus ad crudelem mortem destinavit. Anaxagoras
nobilis philosophus ab Nicocreonte Cypriorum rege occi-
sus est et Boecius iussu Theoderici regis mortem
longa mora est si quos viros bonos necari prin-
cipes iusserint enumerare voluerim. Nec michi exempla
vel Moysen vel Heliseum vel alios quospiam prophetarum
commemoraveris quasi et sibi liceat ex curiis divinis
permissio vivere. Nec enim cum regibus illi morabantur sed
fungebantur ~~legatione~~ legatione quam deus eis mandaverat.

abierunt Sicud Joseph apud pharaonem moratus
est quia ordinatio divina pro salute populi illuc transmi-
serat et secundario Sebastianus sanctus et Mauricius
et Martinus militasse et principibus servisse
Et ille quod primus tyrannus cognitus est contra totam
legionem thebeam [illegible] est capitis · [illegible] suis
est et regia castra dimisit et in obsequium dei se sequestravit
Dicebat enim vir sanctus quia pupillorum et viduarum
cause ad principes non ascenduntur quia nequam apud
reges [illegible] defendere quia venalia omnia
iusticia quia impudicus est omnis sermo quia nulla
misericordia nullus religionis zelus · nulla caritas
sed invidia et ambitio et [illegible] Quibus obsi-
stere fortissimi fuerunt et plus divina quam humana
sapientia [illegible] et Martinus ipse sanctissimus
postquam sub [illegible] maliciam amplius non
militare noluit sed ut aliis vitandam suo ex-
emplo demonstraret · ut salvator in evangelio interrogatus
quid faciendum esset adolescenti consequendo vade dixit et regi-
bus servis sed vade vade vende omnia que habes
et sequere me non principi non regi sed me non tantum

Sed me nunquam sequeris. Videas igitur tibi vir bone
qui propter aras sequeris curiam ne propter curiam illas per-
das quia multi sunt ibi laquei multa offendicula multe
insidie demonum. Durum est cum ambitiosis spernere avariciam
compescere invidiam domare iram cohibere luxuriam
castigare. Quod si tu inter ista versaris. Si igitur adeo sibi
[illegible] talentum novit vincere ut ista possit tamquam
solus particularis in luco versari sic potest pie tangere et
[illegible] [illegible] absque igne ignari. Si potest igne ingredi
et non uri tunc illo curiam sequatur. Sed ex pluribus vix unum merito
tanto credimus assequi quanto periculosius militavit. Sed
persuasum est mihi neminem esse qui curie serviendo non po-
tius vincatur a viciis quam vicia vincat. Nam alia
[illegible] ut muniat [illegible] [illegible] temporibus ac
prava esse sentimus in Genesi quasi divinum oraculum
est inhibitum. Sensus enim et cogitatio humani cordis
in malum prona sunt ab adolescencia nostra. Suaserim igitur
illi curiam invocando nec [illegible] ut dixi distrimi-
ni magno supponi [illegible] vitam semper [illegible] amittit. Qui
[illegible] principum desiderio famelia ac aliis similibus viciis

vere debis ac alias prodidisti. Cum increpabis malos mores
attus obiisse scelera et vitæ viam principis a pectoris
Cyrus Persarum rex Harpalo familiari suo admodum
cum caro ob displicentiam unius cuius filios epulandos
ingerendos dedit. Cambises eiusdem carissimis quod de
ebrietate corripuerat filium sagitta transfixit. Ne
in mihi Aristotile obicias summum patrem Ala
Alexandri magni castra sequentem. nescis quid quod
voluptate hoc egerit, et an sibi libertas fuerit aliud faci-
endi. Dicit servi sunt Alexandrum complures alii. Ca-
listhenes plurimis insignis. Calistenes dum adorari more
persico Alexandrum prohiberet truncatis manibus et pedibus
effossis oculis et auribus amputatis miseram vitam in
cavea ducere cogebatur. Cui cum Lisimachus in remedi-
um erumnarum venenum obtulisset leoni obiectus
est. Clitus cum Alexandrum Philippi patris laudibus de-
trahentem redarguisset ab eodem ut supra retuli in convivio
est occisus. Hunc igitur publico tuo iudicio et arbitrio
tuo Vatsones amicissime et quos apud superiores ...
quos apud aurem lucem ... principis amplectantur ...
quod querunt non inveniunt ... spinosa et ...

pite~ pergunt cum adsunt que cupiunt tutissimus possint
et quietissimis itineribus confecisti. Esset ergo in sua parte finis
tria quam abunde proposuimus, possemusque iam calamos claudere.
Sed sunt adhuc alie quamplures molestie curialium; ex his
non erit abre quasdam breviter meminisse. Plerumque in dormi-
endo sunt tedia. Nocte in stabulis dormiendum est in pa-
lea, in lapidibus nudaque solo, in vento, in pluvia,
in frigoribus. Si plumas fueris assecutus, ad pedi-
culos pulices alios et alios in stratis mordentes
et dirissime fetentes bestiolas te preparare nunquam
solus dormies, nisi cum sericeo carpetas lintheamina
immunda, fetida, lacerata et quibus nuperrime pe-
stilencia sunt mortui tibi dabuntur. Comes adiunge-
tur scabiosus, qui se tota nocte fricabit; alius tussiet; alius
fetido flatu te perurgebit. Interdum et leprosus tibi
comitabitur. Alius frigidus est et coopimenta ad se
recipit. Alius febre calidus et lodices cum omni tegmento
super te iacit. Denique quam ille tibi molestus erit, cum in
illa cerebrum tediosus dormit, frequenter vinosus, ubi
etiam ventum emittit, ubi omnis stertit, alius pedit, alius
calores excitat, unquam nunc media nocte est silentium.

Dormiunt ebrii dormiunt fabulantur garriunt reptant
rixantur pugnant et scintillam edunt. Surgunt minge-
re saepe apud stabula sunt cubicula nec equos secum ita-
que. Quod si modestus audis numquam scies ubi iacere
debeas nisi non dormiendo uteris. Sunt in diversoriis
malis advene multi ignoti [illegible] socialem plerumque
in hospiciis publicis fiunt. Ubi quamvis furum vincendi
ad formidandi sinarii sunt neque res tuas unquam
diligenter custodies quin aliquid directum reperias. Ideo
ipse fures in thalamo tuo dormientes et te sopito [illegible]
assurgentes vestes tuas subito [illegible] capient. Ad-
sunt meretrices anulle lenonice ioculatrices lustrea
[illegible] quamvis [illegible] clamores ex-
[illegible] et non sinunt dormire sed ut saepe te est loquentes
[illegible] intelligere quas. Deinde [illegible] loquacitate eorum
nocte quam longa est numquam quiescunt. Absente
[illegible] amicam et flatus [illegible] multa plurima compa-
[illegible]. Ulla dormienti [illegible] quod si umquam
[illegible] et alia mala sompnus [illegible] oculos
claudere [illegible]
surgere compelleris. Credo te ista nullam [illegible] Atque

sunt breviter. Sed alia accipe que vite hospitandi
sunt tedia. Marescallus orandus est et pro educando
rogandique servicium eius et alliciendi muneribus ut hos-
picium tibi tollerabile prebeant quod si omiseris non
im implebitur reque ut in remotissimis locis ut in s-
purcissimis ganeis collocabitur. Immedio et honesto
loco quod dedit ut destras et alteri sedes nimis
ut si roget. Sed ut tollerabile serias Marescallo
caput inflectere quod est officium non inhonestum. Ut sordi-
da habeas se quisque suis supplicare et offerre pecunias
gravissimum est. Nec in hac parte effugere vale ut
coquis et pistoribus et feminariis et blandimentis
distributoribus [illegible] et humiliare ut te hu-
miles et corpori benivolentiam emere. Quid hospi-
cium referam. Heu quotiens ... in pectus
devenit tuum. quotiens te pugno ... tale repellet
quotiens ubi te videret ... porta que patebat
statim recludet. Quotiens te ... quia autem
... ad nimium ad ... emulo tuo
intromittet. quotiens ... principem ad
consilio esse ad ... monui. Quid de mora ...

Dicam quia tormenta que nunc interdum perferre possit enume-
rare. Quanta equorum est cura quanta armorum. quot
urgent angustie. Transcendenda sunt alta flumina
pontes ancipites ascendendi. Quanta intemperies in
pluvia in vento in nubibus in luto in glacie in flumi-
nibus in spinis in nemoribus in silvis in precipitiis in
abruptis collium inter latrones inter hostes nunquam
certus a principis recessu. fama namque quandoque vagatur
incertissimum esse castra removenda. Utque attinet ea
die mutatur consilio ut si forte vindemia fuerit repente
fiet recessus ibique ad pauca et segregare separantur
oves inbibendaque nec possime [illegible] ad exercitabis ad
medicinas sumpserit sanguinem diminuerit. Quic-
quid aut famuli vel iumenta dispositi fuerint. Vigas et pandi
ad recedendi certitudine. Hec voluerit precompositis
precompositis ad moritiibus melius dispensare quam
aliis nunquam quos circumdent scies nisi postquam
experiaris. Credit summa lucere abiturus inde
nec mega expectans [illegible] adeo vale usque tam male quam

equi et currus onerati manent saepeque onera tanquam
decepti deponunt. Cum vero iter arripiendum est, in historia
potissime mansio fit, ubi neque vina sunt neque cibaria
neque in quibus recipi queas diversoria; ubi vero obveniunt,
vix sufficiunt. Nunquam per biduum castra manebunt.
Est enim rex regibus taedium quotiens multitudinem loca
audiunt. Contra vero angustias afflictoresque plebis
solatia suscipiunt. Adeo nonnunquam mille passus profecturus
unde quinque millia passuum obambulatur. Gaude-
bunt cum te cum familiari cecidisse vel equum aut pedes
vel cum te praecipitatum in flumina vel frigore obriguisse
vel equum deseruisse cognoverint. Et ipsi contra frigora
et contra calores armati incedunt. Quid postea praeterea
processu quot pressurae sunt, quot calores, quot contentiones,
quot rixae, quot irrisiones, quot blasphemiae. Nunc
unus equus alium cedit et sine culpa vapulat, nunc unus
laeditur et afficitur damno; litigant inter se famuli et in
bellum descendunt, dum interdum servare ordinem, et nusquam
cedere loco licet; festinandum est cum alii festinant, tardan-

dum

aly vendant nec ipse te tec que vecta amicum ut
adeas ubi sit potacio tec. Siqua esset medicina
nemo te colliget. sed quamvis sit gerum calcabaris
et tamen quam equus in puluere redigeris. nunc in
locis palustribus et incultis castra ponuntur. nunc
in arena larga strati equos ut lignarum nec aquam
absque magno discrimine potandi quas nec aliis opus
erit et caloribus quaeris cicadis obrueris culi-
cibus mordeberis. si yemalibus intoxicaberis frigo-
ribus ac exhalacionibus pessimis cruciaberis
Mecum in hyeme a tecto atque vestibus nudus prohibitus
si tu forsan custodia famuli in cortem fugisse non
poteris. Adde quod ipse sunt hostes maiores molestias
nunc vitandos lapides nunc sagittas timendas nunc
fures formidandos nunc latrones nunc in paliue
est faciendus in hostes. nunc cavendum est ne hostes
ipsi efficiant insultacionem. Inarmis dormiendum est in-
armis dormiendum est ut sy in vallo castrorum imperium
et cubile sit tibi. nunquam tenuta vacans tibi quid
in stabis te sentes nunquam hora certa est nunquam in
pace manebis. nunquam tibi nunquam commissa tace

nunquam iusticie cessant. Contentiones inter amicos vel
cum duo gerunt certamina quam [illegible] et quod clamo-
res nunc erigendas machinas, nunc strident tabuli gra-
vis. Iacula funduntur missilibus. Scuta concussantur.
enses. Sub illo equus occiditur. Hic confossus telo cruenta
[illegible]. Illi caput aufertur. Huic manus amputatur.
Quidam calcantur inter equos. Quidam infodiuntur [illegible]
pugna nulla pietas, mortis ubique [illegible] nulla
misericordia est, nulla benignitas, nulla humanitas. Sed
ille civis bonus, ille miles egregius, ille fortissimus
creditur, magis eos qui plures sua manu necavit,
qui cruentum gladium ex pluribus civium sanguine
eduxit. Sunt equestres pugne, sunt pedestres, sunt nava-
les, sunt murales. Ubique res sunt horrende et fatiles
in seriem similes. Nihil ibi lucri absque iniuria pro-
ponas ut [illegible] sunt quod ex bellis [illegible] in [illegible]
fere sunt tria bella quam inter domesticos fideles qui-
bus. Perdere aut illis videre res suas civitatem et ad-
[illegible] [illegible] inter civitates [illegible] bellum [illegible] in quo
[illegible] vix [illegible] fuerit [illegible] si mare [illegible]
cum [illegible] navigaverit aut [illegible] [illegible] aut.

committendum inter tamen absque difficultate aut adversitate
invenies ea et sufferre insolitas res non potes aut antiq-
uis et deficientibus cibis nec medicum nec solum ne labo-
re sustinere valeas. Preterea morbos quando sic agimus
nos aggredimur quibus coacti ut in via deficimus ut
nunc ignotos plerumque dies claudunt qui domi manentes per
multos annos vivere potuissent. Quid de domibus iam
iam in urbes fines in templo variosque locos gestare cu-
ria decrevit necessitatem curialis cum non sint indices nova
edicta et stationes nove quibus ut te capias singulis
diebus de novo incipiendum videtur. Sive vos sedeas sive
stes ubi tamen semper erit standum ut collateralibus tuis tibi
potius dare quietem. Sed nunquam sedens remane-
re videaberis. Quid vero de stipendio dicendum
quia morositas quamquam diminuitur et nunquam impendi
tur quam integrum nec adiunctum nec additum remitteris
diversitasque et vindictas eluderis. Multa sunt propter que magi-
stro Caspar cancellario ceteros. Sed hec quis [illegible]
sine magnificentie sue per ... qua me non potui solari

rnes scriptori sicut alios videos quos suis gemmis splendentes
nusquam semper recipiunt nisi distributores donaverint nec
alius est quod tam clara questio sic capitula faciat ut ad
tudicatis officiatur non recipiant mercenarios quos sui oris aur
carcerem. Sed in necessariis aliquid dicamus quos et ipsa
curiatur tormenta cogunt inter hos non illud petrarchi
sibi potentes sunt quos gratia principis promovere propinquos
possunt. Dicatis sunt et consanguinei et ut eis bursa
cere non audeat vel si audeat infamia populi et indig
nacionem super se dei sustineat quod quia amorem nisi principis neo
rum asseque. Rursus et Moralis in eo quem de regno scripsit
libro regnum Principes nomine nisi insultus quidam pos
in diligunt quia si quem amat non ut amicum diligunt. Un
tempore in amicitia constat. Tacito non amat quo et tanto
et equos diligunt sincerum ut cum scribatur quod dixi avari
certe multo plus cepit aut canis quod dicto diligit. mortuo quippe
viro mox vir alius dicitur quod locum defuncti magnis pre
bus sibi dimicti populari. At tunc ut eum mortuum dici
non supplebit aliquis nisi ut tempus prius ut gratia pax ad

hinc dixi tu vides non dolenda sed optanda mortem tuam prin-
cipi suo diu sed ipsi. aut non gloriosis obsequiis non te remu-
neravit et pluris obligo mortem tuam dulcemque suo nomen
sonabit. Vbi si mortuus non fuisses tu ille magnus
cum muneribus donassem. Dum cogitat tibi
plurima que morte recuperare se sperat. Nemo non hodie
dives aliquis moritur cui principes non succedant. Sed
audi tamen quod tamen nunc non molestie proprie. Nam
principia raro non ... inter principes sed inter avaros
quosque vir bonus reperitur. Cicero inde in ... libris
que carissime sunt nostra putanda sed inquit magis nos-
trum erit vir bonus quam pecunia multe. Dissipulat hinc
sententie Iuvenalis qui licet prius dixisset Rari
quippe boni vix numero sunt totidem quot Thebarum porte
vel divitis ostia Nili. Postea tamen quasi se ipse reperiri non
possent amplius se restringit dicens. Egregium sanctum
que virum si cerno bimembri hoc monstrum puero et mi-
randum sub aratro piscibus inventis et fete comparo mule

Nec divina scriptura remissior est. Siquidem apud
Plautum reperies nec relata sunt. Est autem verum
omnis homo mendax. Et tamen ~~scripture~~ scriptura cogitur non
ipsius quisquam non est intelligens non est requirens deum
Ut cursus non est qui faciat bonum non est usque ad unum.
Videas apud ut oratores ac poete ad sacra scriptura gra-
dant vides ea ut veri boni et mali recto iustitie preferuntur
sint. Si ego rex regum malis fuerit dolebis eius infamia
cuiusque vitia cruciaberis. Si avarus est angeris ga-
ut te comunicat ut alios bene meritos. Erga plurima ne-
gligit ne superbus faciat si liberalior e vince ne passi-
one tua obliviscaris. Si crudelia exercis ne
vite moribus semper. Si prima cogere fac. quia non dis-
tas iniurias. Si audes periculo reformidas. Si se-
vera hospitibus vindica et sibi semper insultant. Si lo-
quax multiloquium esse non absque peccato cognoscas. Si ira-
cundus dicta quia ut amicos ut servitores habebis fortem.
nere. Si vinolentus certus ebrietatem. Si omnino non

ubi nulla pax sit levia gravaria. De luxuria autem quid di-
cas quia plurimis inviciatur si feminas fugere dicis
non esse virum. Si paucas ad se admittere displicere tibi ancil-
las non esse si [illegible] est [illegible] verecundia et tam reliquis quam
tibi sit familiaritas. Si cum [illegible] bonus est quod non sit
fuerit aut in se malus doles quia tuum [illegible] non
attendit. Quicunque sit bonus quemadmodum est
difficile dolebis principi bono ut arridere fortunam.
semperque anxius eris suo statui [illegible] aut [illegible] Cum
non tam filio suo pater afficitur quam bono principi
bonus servus. Nec est bene fortuna faveat nunc
mutationem nunc insidias times ut dormire nunquam
nec vigilare habitis in [illegible]. Est insuper magna curarum
recreatio [illegible] secessio. ut si aliquis recreabit in solitario
loco. ac vel meditatur vel legit vel scribit. Nunquam
se musis prebet Et nunc Platonem nunc Aristotelem
nunc Tullium nunc Virgilium nunc alios doctores
iam dudum mortuos sed fama semper viventes in scriptis
alloquitur. Sed hac voluptate privati sunt

Curiales qui semper invictis sunt victamoribus
incumulatibus. Si tibi non unquam particula mense
delegeris. unquam ad legendum aliquid ad studia. mag
aliqs in stabit q te vocet. et si alii assiuerint non aberit
dissensator. q propter te commodum faciat. etiam moveat.
nusquam ut angelus patebit quietus unquam esse
ad scriptionem dicere unquam minus spes quam ad plus
oportebit persas. Ubi sanctitatem virtus carere. Quam inter
tantos vivere apud certos bestias et virtute care
re appellaveris. Sunt q dicunt filios suos ad curia
principibus tradere ut mores discant statim virtu
te careant. Nolumus dicere ad intelligendam malitiam
turpitudinem quam descendunt si filios transmisisse. Sunt
cum iuventus vitiosissimi iuvenes sermones inhonesti
illic luxuria gaudet. illic voracitate nemo de virtu
te se iactat. si aut virginem violasse aut stuprasse
nuptam aut emulum occidisse aut rapina sese aliquid.

nascitur gloriabitur quando scelera sic adolescentes imitan-
tur atque imbibunt et nunquam postea dimittant.
nec te putes adolescentem pudicum sobrium verecundum et bene
moratum apud principes invenire. eiusmodi sit
qualecunque ingenium. verum est enim quod Terentius aut Hora-
tium poteramque parum animum applicari. Si quia ad ea-
rem ingenio fortuna sit improba sit natura liber-
alius ocius et citius eos corrumpunt exempla mala cum
tamen magnis auctoribus fiunt. Refero maximas
Deo gratias quod in ea vita sequendi principes curiam
tradidi cum ea operibus virtutes aliquas sic attigi,
ut amplius amitterem non possem quod si aliud non
est hoc saltem scio quod non nullas didici literas quas sem-
per ignaratus si provinciam meam curiam subterfugissem. Est
enim in curiis principum videre literas nosse. Et [illegible]
[illegible] loco ducitur discretus. Est itaque magna literatorum
molestia cum se semper contemptum petere viderint.

et res maximas absque dirigi. ne dicam congelig
qui extincte manus et pedes quot sunt digitos
norunt in curiam doctos ac latine loquentes veni
re videt quos ipsi nequeunt intelligere quid preterea
de conscientia tua dicam que tibi ingesta est semperque
te mordet cum tute sciens multis vitiorum illecebris
inquinatus nullum gravius supplicium ut Seneca scribit
quam conscientie conscientiaque hic Juvenalis cum eos hos evasisse
penas quos dira conscia facti mens habet attonitas et
surdo verbere cedit occultum quatiens animo tortore
flagellum penaque tam vehemens ac multo sevior
illis quas et Cedicius gravis invenit et Radamanthus
nocte dieque suum gestare in pectore testem. Sed
audi obsecro Ciceronem pro Sexto Roscio Cum hec sic mei
sua sua quemque fraus et suus terror maxime vexat
et suum quemque scelus agitat amentiaque afficit male
cogitationesque conscientieque animi terrent he sunt impiis assidue
domesticeque furie que diesque noctesque penas petunt.

falz!

ac scelleratissimo filio receperat Quare te vestra oble-
ctatores. De rege de gesliarya de tempore sunt eo quod ni-
mis subditos gravavit. Quod hospes inpavit dum curia in
chorea est aut in venacionibus occupata. Nullus
inter res mundanas maius munus est hominibus a deo
concessum. Ut Cicero dicit quam amicicia. At
hoc bono tam suavi tam utili tam necessario privati
sunt curiales. namque vitiosissimi fere sunt amicos vero
amicicia inter eos esse sed factio quedam et conspiracio
potest. Inveniuntur nonnulli industri laboriosi Curi-
ales. At in his adumbrata non expressa sunt signa vir-
tutis Videntur quidam liberales sunt signa virtutis
Videntur quidam liberales sed rapina sequuntur
Hi sunt casti ambitiosos invenies eos atque superbos
Hi humiles ebrii sunt et nebulones in nullo virtus
est aliquid quam mille vicia non committere. Videmus quod
in hac horum collitione vix amiciciam dignum reperire
qui si quas invenies fuerit bonus quod regi non placebit

P magnitudinibus nec curat vel beniuolencia poteria

qa no sic in curia lre gunertiu inter illos q no sunt

accepti videbisque nonnumquam illos quos diligis et qui

sanguine suo quinenti ad supplicium rapi et quamvis diffi-

cile sit tacere cum doleas non conqueri poteris neque resistere

Depereq cum illo querelari cogeris q n vel potens vincere

ostendere. Si enim devotus fueris vel simulator possis

tenere ~~[illegible]~~ Invenies servitores tuos ebrios gu-

losos rixosos homicidas. Si rursus cum alteri famuleris

dum avarus zelosus invidus temulentus loquarem etc.

poteris. Discurre [illegible] curie statum quod generum consiliarii

sui sua consilia non aggestore principes. Quid autem

cancellarii cum eorum lre ad honorem regis et utilitatem princi-

te transire non possunt nisi corrupte et a bono in malum mutate

Quid magistri curie et marescalli dum ad obedienciam non

inveniuntur. Quid magistri camere dum eorum opera currit

[illegible]. Quid cappellani dum intellebeatos [illegible] officiorum

suspendunt. Quid medici dum negligi[illegible] notitia recepi

fehlt !

ternus. quid miles quid cubicularii quid rubiacus cum prouen-
dia sibi negantur quid ergo qui nil facere sine reprehensione
potest nullus est cui non sint infinite molestie atque ut
breviter dicam per multas tribulaciones intrant iusti
in gloriam dei. Curiales vero cum multis cruciatibus
acquirere sibi gehennam student. Nichil de clericis
et religiosis dixerim qui cum Joseph pallium cum
Matheo theolonium cum Johanne sindonem et cum
Samaritana cupiditatis hydriam nesciunt relinquere
Taceo et illos qui necessario et inviti sequuntur curiam nam
ut Cicero pro Sexto Roscio dicit quod ego invitus et ne-
cessario facio nec diu nec diligenter facere possum. Credo
tamen me promissionem meam satisfecisse quia satis esse
probatum puto hiis qui aliam vitam ducere nequeunt possunt
se honeste traducere curiarum molestias sequerentur

Conclusio

Quod cum ita sit relinquamus hoc pelagus inq
uietum nosque in aliam vitam redigamus. Namque
si pacem cupimus si ocium diligimus si nobis
vivere volumus. Si salutem anime querimus
fugienda sunt nobis atria regum et aulici tumul
tus in quibus nec requies nec bonarum artium
exercitacio nec virtutis amor aliquis regnat. Sed
avaricia ambicio libido crudelitas crapula invidia
et ambitio dominantur. quibus viciis qui se dediderit
nullo se poterit argumento tueri. quin apud viros
doctos et malus esse convincatur et stultus. Vale vir
nisi in curialibus omnis esses meo iudicio prudens.
Pridie kal. febru. Anno salutis MCCCC
XLIV. ex pruck

Libellus Enee Silvii de curialium
miseriis finit Anno salutis M
CCCC lxxv

falz !